

BRILL

DE OELALONE NI IELE ALOE. EENE TOMINISCHE VERTELLING, GEVOLGD DOOR EENIGE VOLKS-LIEDEREN IN DE OORSPRONKELIJKE TAAL MET NEDERLANDSCHE VERTALING EN AANTEKENINGEN

Author(s): J. G. F. RIEDEL

Source: *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*, 1872, 18de Deel, 3de Afl., [3e Volgreeks, 6e Deel] (1872), pp. 166-184

Published by: Brill

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/25736670>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

Brill is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*

DE OELALONE NI IELE ALOE.

EENE TOMINISCHE VERTELLING, GEVOLGD DOOR EENIGE VOLKS-
LIEDEREN IN DE OORSPRONKELIJKE TAAL
MET NEDERLANDSCHE VERTALING EN AANTEEKENINGEN.

DOOR

J. G. F. RIEDEL.

Het Tominisch bekleedt onder de vier noord-Celebesche hoofd-dialecten eene niet onbelangrijke plaats.

Dit dialect, dat met geringe afwijkingen door meer dan veertig duizend zielen wordt gesproken, is tot dus verre nog onbekend en, ofschoon daartoe bouwstoffen in den vorm van vertellingen, legenden en zangen overvloedig voorhanden zijn, evenmin op schrift gebracht. Eene proeve van het Tominisch gaf ik in 1867 in mijne Bijdrage tot de kennis der talen en dialecten, voorkomende op de eilanden Luzon of Lesoeng, Panai of Ilong-ilong, Balangingi, Solog, Sangi, alsmede op Noord en Midden-Celebes, opgenomen in de Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, deel XXXIII.

De hieronder medegedeelde vertelling behoort tot eene reeks van onder de Tominiërs geliefkoosde stukken, welke van lieverlede door mij zijn verzameld, bepaald met het doel om tot een bundel vereenigd, als leesboek, ten dienste der bevolking te worden uitgegeven.

Afgescheiden van het voornemen, om door bijvoeging eener nederlandsche vertaling met aanteekeningen één dezer vertellingen te doen strekken tot eene vluchtige taalkundige bijdrage, aan anderen overlatende, „eine zusammenfassende Beschreibung des Organismus“ van dit dialect, als geheel buiten mijne bemoeiing

liggende, te leveren, moet de openbaarmaking daarvan worden aangemerkt als eene poging, om eenig licht te doen schijnen over de denkwijze of liever de intellectueele ontwikkeling van den Tominiër.

Daartoe diene ook de bijvoeging van enkele strophen uit de volksliederen, bij de oorspronkelijke bewoners der landen gelegen tusschen Mooetongo en Ampibaboe, onder de namen Bombolionoe en Deleka bekend.

VERTELLING.

Manodji ombangomo si iele Aloe ono onomo noe olapi, boda singa noenele ni wolojo soöngoe: „wondjo iaoe noöseloeamo noe toma mai nonjikanjomo, motenjikamao iaoe mongakoe ni logasaoe nai, moitalaoe iaoe nioeneoe so toeenge, doloeo toeenge, doeaeo totoloe toeenge, moötapoele oenga totoloe, boda be ni logasooe nai, doeaeo notalaoenjomaο ni bonoeo motedeso no bombongonjo mao noe dopi, bai noe poloe, no tolaoenjo mao anene, mano noïmoene ni songkadoe otitioenjo nai no pogoe-toenjo mao solosenjo, no koesianonjo mao.” — Malele nai minasa hoeroemo ni anane nai, doeaeo inobaänjomo noe to ni ianane sabagiane, boda mao inopotaamonjo ni djoeloe toeli sotao, moötoi noe lele ni iele nai. — Ma inopatasomo lele ni iele amai ma inoloeomomai wamboe ni djoeloe toeli nai, doeaeo noenele, maänjo: „biaoe aoeгаа maïoe njika si iele nai, bia maïoeponjikai io be ngakoe ngakoenjo mo nai.” — Doeaeo nongkaөгomo si djoeloe toeli, ni anane ni iele nai, mano nongoelamo lalagianoe barangonjo, mano boelane, salaka maä noponolanaänjo ni si iele nai. — Ma inodoeaomomao si djoeloe toeli inolampamomao ni si amanjo, ni si inanjo ni iele nai, laeese pinooetanjanonjomai, noe ni wambohonjo nai, sinimbatanunjomaο: „botoeanenio noö bambale ito oöoenga beine, wondjo noponggado toö molapi no njikamo noe botoeanenio, ma noe no ponjikai noe botoeanenio, be noölongo lelenjo, amangoe notolaoe noe logasonjo totoloe taoenge mongakoe io motapoelanjo oenga totoloe bai ni logasonjo momai.” — Maänjo noe si ama ni iele nai: „toetoeoe ami oöoenga beine, boda lele naä bia io oma.” — Bianinaï ilebanonjomo mai oenga ni djimote nai, no pinotoeanonjomo mao, nio toö moöseloeaio, be nopöseloeinjo oö be nigaoe leleme inobambalanonjomo.” — Me simbatoe iele nai, maänjo: „toetoeoe baba nigaoe lele inobambalanonjomo mai

pese noelalanojo ni ito djoödjo toetoeoe no pongakoeimo noe botoeanenio." — Ma inopoelamomao lele ni iele ainai, ma inomongianomo djimote tolame, pinomongianonjo soriboe reali. — Ma tinolimonjomo pinomongianjo nai doeaeo inanjikamo djimote. — Ma amai noenelemo si iele ni logasonjo maänjo: " mangkase popodoeoe nigaeo nieeneoe wamboöme. " — Simbatoe logasonjo, maänjo: " oepopodoeoe be iaoo bai moipogoetoe bonoeo poloe nigaeo oepenalaeei oo. " — Ma bianinai inoipogoetoemo bonoeo poloe solalange nieeneoe petoe, ni pepitoe bengi otitioenjo nopoesee, mano pinopogantalonjomo djoödjo, tadje noe koerangi nigaeo noe noösoesaänjo no mai djoödjo. Bianinai binaänjomo mao si iele nai maä pinoponsioönjo, momao nieeneoe labonge nai. — Ma inotae momao si logasonjo nai ni si iele, maänjo, " iaoo mongkaegomo totoloe toenge otitioeoe, boda moteoelemai. " — Nopoesee nai ma kinoensianonjomomao inolampamo maä peanganonjo. — Inopabosao si logasonjo ma si iele nai inolebamomai botoeanonjo sotoö ni teteanoee pinotaloenonjomao ni si amanjo, maänjo: " maä potae si baba poikoangi mai ni angkopa noe labongenjo nai poipopoönomai ni labonge inodoengkoönnooe nio, poiambelimai laoesee papaätoeni nio, be oepoloeangimao oeponambehimao ni logasooe nai mongkaegomo. " — Bianinai inambelanjomo ni amanjo laoesee inopoesee. — Mamoloeangomomai si iele nai mai notae ni si amanjo, maänjo: " botoeanenio beënimai tondolago noe beine, sopoeloe bagiane, mano tondolago noe logase sopoeloe bagiane, mano boloea soöngoe, nopongisi, mano oenga logase sotoö toeoe-toeoe niaoe. " — " Bianinai bineënanonjomo mai ni si amanjo. — Ma si iele nai nonagoenimao ni si amanjo, maänjo: " potiodo ito doeaeo moteoelemai logasooe nai. " — Bianinai, ma inonondolagomo tondolago noe logase, no lampamo io bambanjomao, no doeaä noe peanganää noe logasonjo nai. — Ma initonjomo mai no logasonjo laoesee pinooetanjanjomai, maänjo: " maä gaengää oo. " — Sinimbatanonjo-mao: " be noölongo ito mongkaegomo, wondjo notolimoto botoeanenio momongi monoeete ito, doeaeo monogolame nigaeo ianane nolampa ito, monoeete botoeanenio. " — Ma inooetanjamoo logasonjo nai: " noegaee moöaege oo. " — Sinimbatanonjo-mao: " moöaege botoeanenio be momongi maä monginta iaianane. " — Sinimbatanonjo-mao ni djoeloe toeli: " wondjo ainai pailae. " — Bianinai nongkaegomo no doeaomomao ni ianane soöngo. — Ma si iele nai nooetanja ni logasonjo, maänjo: " nigaeo-gaeo otitioe to ninio. "

Sinimbatanonjomao ni logasonjo: "so tooenge otitioeoe ninio." — Ainaí si iele nooetanja ni logasonjo, maänjo: "wondjo seloeto motaepomao ni ito maä mongkiongo to no popapailää noe botoeanenio." — Maänjo ni si logasonjo: "pailae boda loö-loöngoanai ainai." — Ma inolampamo si iele. — Nopaboesao si iele naima ni logasonjo maä noipongkionge labonge solalange no togolamonjo poti doengkoinjo ma inoötapoelomo. — Ainaí si iele nainää inongolame bonoeo solalange totoloomää nigaoe labonge inodoeng koa ni logasonjo no maä nonondolagomo tondolago noe beine. — Ni wolojo soöngoe si iele nai nonjaeagai djalanaí no initonjomao ni djoeloe toeli logasonjo nai. — Ma si djoeloe toeli nai laeese nolebamaí to sotoö maäpinoipoetanjaänonjo ni beine nai, wondjo tadge olapi oseloeaänjo oelalapi io. — No doeaomo-maoto pinotaloenonjo, ma sinimbatanonjo mai noe beine nai, maänjo: "iaoe nio olapi, boda noboamo wapatomo tooenge otitioenjo, no wondjo toetoeoe io moöseloeää niaoe, oegadomo." — Ma ainai inonjikamo, no laeese inobää omponge. — Ainaí ma si djoeloe toeli noenelemo, maänjo: "iaoe nio mongkaeogomo." — Lelenoe beine nai, maänjo: "ni adaä mami uio, tadge mobali monalaoe toö baä omponge, njaä oö noe mongkaeoge, amangoe oö be moboamao noe bonoeo so lalanga nai, tadge mobali ni anane nio, boda mobali djaä oelalampame nai." — Manoe nelemao si djoeloe toeli, maänjo: "pailae biaoe popogoengapomao oö nodoeamomao inogoeoengamo." — Pinogoe oenganjo nai logase. — Bianinaí si iele noenelemo, maänjo: "pengkaeogomo oö boda oengame naä talaoemai ni baja noe wamboöme. — Noenele si djoeloe toeli, maänjo: "woloee barangi soriboe oebea mai." — Boda mao ni si iele, maänjo: iaoe tadge molani barange ainai, wondjo barangi tadge maingkase moroesa, iaoe molani matoeladimai topeme, tope ni amame, mano tope noe iananome, bola wondjo oengame nai djiombangomomao no mongkiongää ni oö nomai baätoe limame nüo." — Bianinaí bineënanjomomao dawatane boelane somata, oeki-oeaire topenjo, tope ni amanjo, mano tope noe iananonjo. — Bianinaí inolampamo si djoeloe toeli maä bambanjo ni peanganonjo nai, mongkaeogomo. — Ainaí si iele nongkiongomo beine sotoö no togolamonjo reali magatoese moposoesoe oenganjo nai. — Niopoesää noe nai si iele nonondolagomo noe tondolago noe logase inolampamo bambanjo mao. — Pinooetanjanjomai ni djoeloe toeli maänjo: "bia nomai oö naä." — Boda maä ni iele maänjo: "botoeanenio maä noötapoele noe nodjoeole." — Noenele si djoeloe toeli

maänjo: „soegatoema ao naä moloeloe-loeloegge liome, ao naä daä mongkaoege.“ — Maä ni si iele: „be noönoö bambalomo mao ito mongkaoegomo ma botoeanenio to inongakoemo ni ito, boda nigaoe noe noaogoto kaingkaing botoeanenio.“ — Bianinai mongkaoegomo mainodoeaomo-mao ni ianane soöngoe nai. — Ainaimo ma si iele nai menjaogomomao noe peangane nai, no maä inoegoetoe podje aimo ni pinogoetoenjo ni ianane inotalaeanonjomai nai, doeae inoögade podje oenga logase sotoö ni si djoeloe toeli, no bineënanonjo mao badji soöngoe, oeki-oekire topenjo, tope ni amanjo, mano tope noe iananonjo. — Ainai podje nongkaoegomo, nodoeaomo ni ianane soöngoe sabagiane nai podje, ainaima noe pinogoetoe ni si iele nai, doeae inoögade oenga sotoö beine, kaingkaing si djoeloe toeli nai, mano bineënanonjo mao susinge intane soöngoe, oeki-oekire topenjo, tope ni amanjo mano tope noe iananonjo. — Ma ainai momongimo mongkaoege, no-doeio mo mao peanganaä si iele noetanjo ni si djoeloe toeli, maänjo: „ito naä tadge mosogaä ni lapito doloeo nai.“ — Boda maä ni djoeloe toeli, maänjo: „talomo no labatomo pasioe, iae nio inodjandianai kaing lapioe, io inongakoe niaoe, oetalaue nioeneoe totoloe toeenge moögade oenga totoloe, boda oenganja niaoe, wondjo tadge, oedoeaimao moipate ni iae io, noe naä talomo moösoge iae.“ — Boda djodjoö nigaoe lele ni djoeloe toeli nai tinoeladonjo ni iele ingkai sakoetinjo, mano nigaoe tope noe to nioeneoe peangane, ingkai wolojo, boelane mano toeenge pinoleleanonjo ni djoeloe toeli nai. — Niopoesää noe nai ma inongkaoegomo lae-laese ni ia nana ni iele nai nedoeää mao. — No teloemboe mao to tapoe noe peangane nai ma si iele notaemomao ni si djoeloe toeli maänjo: „wondjo boda seëloeto botoeanenio motiloeloemo menjaogogoe be tadge noe oloelane, njaä obambali mao noe lapi noe botoeanenio, maänjo bei oelane mogoei notambeimomao noe botoeanenio.“ — Boda maä ni djoeloe toeli, maänjo: „pailae polampaämo.“ — Ma ainai inolampamo si iele. — No doeaämomao si amanjo maä inotae io maänjo: „baba, wondjo boda seloeto laese popoaege bolotoe totoloe maä poigadai oenga noe botoeanenio ni ianane totoloe, laese paätoeni modondome modoeai.“ — Bianinai neteaogomo bolotoe totoloe nai. — Nopoesää noemele si iele ni si amanjo, maänjo: „wondjo boda mopotaloenai si djoeloe toeli mao, moipotae noe io no-doeaämomai, simbatimao, noeami motadge noe notoi mami be noe pese mongisa wolojo boelane mano toeenge, pinodjan-

dianaanjo kaing-kaing oenga mami, bei ni songkade nio daä pepitoe bengi, oenga mami maätemo, be noe naä pese no patoei mami, ma noe naä penjimbataä mao, bei botoeanenio mä mobonoeo poloe mä nai, wondjo mo-doeao-momai oenga noe botoeanenio, watolaämai." — Memetensioai-mai poimpoti noe ginang galane nai, ma ainai si iele notensiomomao. — Ainai naämo to pinotaloe ni djoeloe toeli mai pinoipo potaänönjo noe sinalamatamo mai io poipopodaängonjomo mao noe pinodjandianaänjo ni si iele kaing-kaing se djoeloe toeli nai. — Ma simbatoe ni amanjo bei aimo noe pinonagoeniaämao ni iele nai. — Ma ainai notoelemao to pinotaloe ni djoeloe toeli mä inolalaänjo si djoeloe toeli, nigaoe noe pinonjimbataa ni ama ni iele nai. — Ma tinolimonjomo daä pepitoe bengi otitioenjo mano noemelemao: "pailae daä oepongondoimao." — Mani poeli-poeinjo nai boda totoloe bengi nodoeaomomai bolotoe totoloe pinotaloenonjo nai kaing-kaing oenganjo totoloe pinoi-gaädonjo mai nai. Laoese pinoponsioönjo ni si inanjo mao nai laese inimpotanonjo koange pinogoejalane ni iele nai. — Nasalapomo mao pepitoe bengi bianinai si djoeloe toeli nolampamomai inolaoe laoesao bonoea poloe ma nai laese mä kinoensianonjo. Noboö mao bamba nai, noenele mao si djoeloe toeli maänjo: "niomo iaee iele, naä noe pinodjandianaäme kaing-kaing iaee." — Sinimbatanai ni iele, maänjo, nio laoe laoesomomai oö mai itai noe pinodaängaoe nio." — Initonjomao ni djoeloe toeli boda inolingkolabe wambonjo si iele wambi-wambinge oenganjo, sotoö mano sotoö ni moeanone, mano sotoö ni oige. — Bianinai si djoeloe-toeli talopo inoleba deideisa boda notae mao io maänjo: "iaee nio daä mä si amame daä mä momongi botoë. — No doeaomomao io ni olongiane monianonjo nai, ma inoelemao, maänjo: "notolimomo noe botoeanenio noe pinodjandia-mao ni oengate ingkai botoeanenio boda botoeanenio daä momongi botoë bei ni ingatoe botoeanenio, wagale ianane ilampanoe botoeanenio." — Boda mä noe olongiane, maänjo: "naänaämo noe tadje notoi mami, naä io si iele, wondjo ito momongi botoë, bia mä oepoilebai mai bobato-bobato." — Ainai mapinoileba mai bobato-bobato nai, daä si iele mä pinoilebanonjomo mai ingkai oenganjo totoloe nai. — Ma ainai olongiane nongoelalomomao ni bobato dologoe ni djoeloe toeli nai. — Boda simbataä ni bobato, maäni djimote maänjo: "ami botoeanenio tadje mobali mombotoë, wondjo gaoe-gaoe ni ito, nodjoedjoeaämomao ni si iele." — Ma ainai olongiane noe

nelemo ni si iele, maänjo: „naänaä oengame ni si djoeloe toeli dje tadje.“ Boda simbatai ni iele, maänjo: „oenga noe botoe-anenio nio.“ — Niopoesaänjo olongiane noenelemo ni si djoeloe toeli, maänjo: „gaoe-gaoe nio, bei ainai lele ni iele nio, bei oenganjo ni oö.“ — Ma ainai si djoeloe toeli nooetanjamo ni si iele, maänjo: „niampegaoe iaoc inodoedoea ingkai oö, no nigaoe noe pinomatoeäa noe ito doloeo nodoedoeaäne.“ — Ma ainai si iele noenelemo, no mainongoelalomomao io ni loeloe-loeloenjo noe pinoloeloeangonjo ni si djoeloe toeli, doeaoe notoelemai no pinopoitaänjomomao, noe pinomatoeäänjo ni oenganjo totoloe nai, nainai, dawatane boelane somata, mano badji boelane somata, mano sinsinge intane soöngo, djodjoö oeki-oekiri topenjo, tope ni amanjo mano tope noe iananonjo. — Ma ainaimo notegalamo si djoeloe toeli, doeaoe goeneemo no ginanggolanonjomo si iele nai, doeaoe ine-ineinjomo kaing-kaing oenganjo totoloe nai. — Niopoesäa noe nai noenelemo si djoeloe toeli, maänjo: „tialopo ni oelalone loeeloeloe ni poeli to aimo oötoime nai.“ — Ainai inogaloenomomao djimote no tinoemoeboemo ingkai noe pailae, mao wondo-wondoömo sinalamatomo no mainobalimo masahoeroe nioeneoe djoenia nio, ainai owoloeonjo.

Toen de vorstendochter, Aloe genaamd, den huwbaren leeftijd bereikt had, zeide zij op zekeren dag: „wanneer iemand mij mocht beminnen en ten huwelijk vragen, zal ik na gehuwd te zijn mijn echtgenoot voorstellen, mij een, twee, tot drie jaren te verlaten, en hem zeggen dat ik niettegenstaande deze verwijdering hem toch drie kinderen zal baren, al laat hij mij in een sterk bevestigd huis met planken of steenen muren met de voor dien tijd benoodigde spijzen en dranken opsluiten en mij vervolgens streng achter grendels en sloten bewaken.“ — Dit gezegde, dat spoedig in de negeri bekend was, werd door de lieden van daar naar andere negerien overgebracht, zoodat het weldra ter oore kwam van een zekeren Djoeloe toeli of schrijver, een zeer kundig man. — Deze, de woorden van den vorstendochter vernemende en inwendig aangedaan, zeide tot zich zelve: „wacht, ik zal naar de vorstendochter gaan en haar ten huwelijk vragen vanwege haar gezegde.“ — Alzoo vertrok hij naar de negeri, de woonplaats van de vorstendochter, medenemende allerlei soorten van goederen, alsmede goud en zilver, om bij de vorstendochter als bruidschat te dienen. —

Op de plaats aangekomen, begaf de schrijver zich naar de woning der ouders en naar die van de vorstendochter, en deed er eenig onderzoek ten einde zijn doel te bereiken, zeggende tot den vorst: „ik heb vernomen dat gij, Heer, eene dochter bezit; mocht gij iemand als haar echtgenoot willen ontvangen, dan verzoek ik haar te huwen. De reden, waarom ik haar ten huwelijk vraag, is gelegen in haar gezegde, door mij vernomen, luidende: „al ware het ook dat zij, na gehuwd te zijn, door haren echtgenoot drie jaren verlaten werd, zij hem toch drie kinderen baren zal.“ — De vorst zeide: „het is waar, wij hebben eene dochter; wat echter haar gezegde betreft, dit behoort zij zelve te verklaren.“ — Alstoen werd de vorstendochter ontboden en aan haar te kennen gegeven, dat iemand haar ten huwelijk wenschte te nemen van wege de woorden die zij gesproken had. — De vorstendochter antwoordde: „ja vader, het is waar, ik heb de bewuste, bij u bekende woorden gesproken en neem ook aan ze stiptelijk na te komen.“ — Toen de vorstendochter dit gezegd had, werd omtrent de bruidschat beraadslaagd en verzochten zij den schrijver de waarde van een duizend realen te voldoen. — Daar deze tegen de betaling daarvan geene bedenkingen had, traden zij met elkander in het huwelijk. — De vorstendochter zeide daarop aan haren echtgenoot: „gij behoort thans uwe plannen spoedig ten uitvoer te brengen.“ — Haar echtgenoot antwoordde: „het zal dadelijk geschieden, want ik zal eene woning van steen doen vervaardigen om ze u tot verblijf aan te wijzen.“ — Alzoo werd eene woning vervaardigd van steen in den grond, welke binnen zeven nachten gereed was en waar alle benodigdheden, die verlangd kunnen worden, bijeengebracht waren. — De echtgenoot geleidde de vorstendochter derwaarts, en deed haar de woning binnentreden. — Daarna gaf de echtgenoot aan de vorstendochter het volgende te kennen: „ik zal drie jaren lang de zee bevaren en eerst na verloop van dien tijd bij u terug komen.“ — Dit gezegd hebbende sloot hij de steenen woning toe, en vertrok naar zijne prahoe. — Toen haar echtgenoot vertrokken was, riep de vorstendochter een harer slavinnen, die buiten was en zond haar naar haren vader zeggende: „ga mijn vader verzoeken dat hij een weg onder den grond laat maken, van zijne woning tot hier en dat wel met spoed, opdat ik naar buiten komende nog mijnen echtgenoot, die onder zeil zal gaan, zou kunnen ontmoeten.“ — De vader, dit hoorende, liet terstond een ouderaardschen gang maken. — Alstoen kwam de vorsten-

dochter buiten en zeide tot haren vader: "geef mij een tiental soorten van vrouwenkleederen, een tiental soorten van mannenkleederen, een kist om een en ander in te bewaren en een jongen om mij te vergezellen." — Haar vader liet haar het gevraagde geven. — En de vorstendochter zeide tot haren vader: "houd de zaak geheim tot de komst van mijn echtgenoot." — Een der mannenkleederen aangetrokken hebbende ging zij naar de rivier, waar de prahoe van haren echtgenoot gereed lag. — Deze, haar ziende, vroeg haar: "werwaarts gaat gij henen?" — De vorstendochter antwoordde: "vernomen hebbende, dat gij onder zeil wildet gaan, kom ik u verzoeken om u als huurling te volgen." — Haar echtgenoot vroeg vervolgens: "wat is de reden dat gij onder zeil wildet gaan?" — Zij antwoordde: "ik wil onder zeil gaan, alléén om vreemde plaatsen te bezoeken." — De Djoeloe toeli zeide: "wanneer dit het geval is, dan is het goed." — Vertrokken zijnde kwamen zij weldra in eene vreemde negeri. — De vorstendochter vroeg toen aan haren echtgenoot: "hoe lang denkt gij hier te vertoeven?" — Haar echtgenoot antwoordde: "ik wil hier één jaar doorbrengen." — De vorstendochter zeide toen aan haren echtgenoot: "wanneer het u behaagt, wil ik u mededeelen dat ik mij naar den wal wensch te begeven, om kennissen op te zoeken." — Haar echtgenoot antwoordde: "goed, maar kom nu en dan hier bij mij hooren, of er iets is." — Alstoen vertrok de vorstendochter. — Daarna liet haar echtgenoot eene woning te huur zoeken en vond die, alwaar hij zijn verblijf nam. — De vorstendochter huurde tevens eene woning tegenover het verblijf van haren echtgenoot en kleedde zich in vrouwenkleederen aan. — Op zekeren dag begaf de vorstendochter zich uit het huis naar beneden op den weg en werd door den Djoeloe toeli, haren echtgenoot, opgemerkt. — Deze deed terstond een persoon bij zich komen en liet de vorstendochter vragen, of zij gehuwd was en of zij hem tot echtgenoot wilde nemen. — Toen de afgezant aangekomen was en zijn boodschap gedaan had, zeide de vorstendochter: "ik ben gehuwd geweest, doch zal thans vier jaar gescheiden blijven, maar indien hij mij werkelijk ten huwelijk vraagt, wil ik mij met hem vereenigen." — Alzoo huwden zij en bleek het spoedig dat de vorstendochter zwanger was. — De schrijver zeide toen: "het is thans mijn voornemen onder zeil te gaan." — Zijne echtgenoot antwoordde: "overeenkomstig de gebruiken van dit land vermag een

man nimmer zijne zwangere vrouw te verlaten; gij moogt niet onder zeil gaan, zelfs niet naar eene andere woning verhuizen; dit is tegen de gewoonte van dit land en zal u benadeelen." — De schrijver zeide: "goed; dan zal ik uwe bevalling afwachten." — Alstoen baarde de vorstendochter eenen zoon. — Toen deze gebeurtenis had plaats gehad, zeide de vorstendochter: "gij kunt thans onder zeil gaan en uw kind aan uwe geliefde ter verzorging achterlaten." — De schrijver zeide: "wanneer dit geschieden kan, dan zal ik eene waarde van duizend realen aan goederen achterlaten." De vorstendochter antwoordde echter daarop, zeggende: "goederen welke ook, wil ik niet in ontvangst nemen, deze zijn spoedig versleten; ik wil iets hebben waarop uw naam geschreven staat, de naam van uwen vader en van de plaats van waar gij afkomstig zijt, opdat, wanneer uw zoon is opgegroeid en u mocht willen zoeken, hij u vinden kan." — Toen gaf de schrijver haar een zwaard met goud belegd, waarop gegraveerd is zijn naam, de naam van zijnen vader en die van de negeri van waar hij afkomstig was. — Daarop vertrok de schrijver naar de rivier, naar zijne prahoe om onder zeil te gaan. — De vorstendochter zocht alstoen eene min, om haar kind te zogen en betaalde haar een honderd realen. Dit gedaan hebbende ging zij als een man zich verkleeden en begaf zich naar de rivier. — De Djoeloe toeli, haar ziende, zeide: "komt gij nu eerst?" De vorstendochter zeide: "ja, want ik ben ziek geworden." — "Dit is dan ook op uw gezicht wel te zien" zeide de Djoeloe toeli, "want gij zijt bleek geworden, maar wilt gij nu weder onder zeil gaan." — De vorstendochter antwoordde: "ja, want ik hoorde omtrent uw vertrek en daar ik u beloofd heb u overal te vergezellen, ga ik thans mede." — Alzoo gingen zij onder zeil en kwamen in eene vreemde negeri. — Gelijk te voren begaf zich de vorstendochter naar het land en deed daar op gelijke wijze zooals vroeger in de door hen verlatene negeri, met dat gevolg dat de Djoeloe toeli een zoon bij haar verwekte, aan wien hij een dolk gaf, gegraveerd met zijnen naam, den naam van zijnen vader en van de plaats van waar hij afkomstig was. Daarna vertrokken zij weder naar eene andere negeri, alwaar de vorstendochter bij den Djoeloe toeli eene dochter kreeg, aan wie de vader een diamanten ring gaf, waarop gegraveerd waren zijn naam, de naam van zijnen vader en van de plaats van waar hij afkomstig was. — Zich tot het vertrek weder gereed makende en op de prahoe zijnde, vroeg

de vorstendochter aan haren echtgenoot zeggende: „gaat mijn heer uwe beide echtgenooten niet meer bezoeken?“ — De schrijver antwoordde: „neen; ik zal hare negeries niet voorbij gaan, want ik heb eene belofte aan mijne echtgenoot te vervullen. Zij heeft namelijk verklaard, dat, zoo ik haar drie achtereenvolgende jaren verliet, ik toch bij haar drie kinderen zoude verwekken, en wanneer dit niet mocht geschied zijn, zou ik bij mijne terugkomst haar doen ter dood brengen; uit dien hoofde wil ik nergens aangieren.“ — En al het gesprokene door den Djoeloe toeli schreef de vorstendochter op, alsmede de personen die daarbij tegenwoordig waren en de namen der opvarenden, zoo ook den dag, de maand en het jaar, door den schrijver medegedeeld. — Eindelijk gingen zij rechtstreeks onder zeil naar de negeri, alwaar de vorstendochter te voren woonde en kwamen aldaar aan. — Toen het anker gevallen was, kwam de vorstendochter den Djoeloe toeli mededeelen, zeggende: „wanneer gij zulks goed vindt, wil ik dadelijk naar den wal gaan, want geene lading aan boord zijnde is het niet aangenaam dat andere lieden tot mijnen echtgenoot mochten zeggen, dat er wel lading was; derhalve is het wenschelijk dat ik zulke lieden voorkwam.“ — De Djoeloe toeli zeide: „goed, ga gij uwen gang.“ — Alzoo vertrok de vorstendochter. — Toen zij bij haren vader kwam, deelde zij hem alles mede zeggende: „vader, wanneer het met uwen wil overeenkomt, zend dan spoedig drie prahoës om mijne kinderen in de drie negerien af te halen en dat wel spoedig, opdat zij binnen kort hier zijn.“ — Alstoen vertrokken de drie prahoës. Vervolgens zeide de vorstendochter tot haren vader: „wanneer de Djoeloe toeli iemand zendt om ons van zijne aankomst te verwittigen, antwoord dan dat wij er niets van begrijpen, want wij telden slechts de dagen, maanden en jaren, gelijk dit door u met onze dochter overeengekomen was, en daaraan ontbreken thans nog zeven dagen; mogelijk kan het zijn dat onze dochter ter dood gebracht moet worden; hieraan denken wij; dit moet gij hem doen antwoorden, en nu ga ik naar mijne steenen woning; wanneer mijne kinderen mochten aankomen, laat hen bij mij geleiden.“ — Toen de vorstendochter in het steenen verblijf was, liet zij den gang sluiten. — Gelijk verondersteld werd, kwamen eenige lieden, door den Djoeloe toeli afgezonden, kennis geven van zijne gelukkige terugkomst en den vorst herinneren aan hetgeen overeengekomen was tusschen de vorstendochter en den Djoeloe toeli. — En de vorst

antwoordde overeenkomstig het verlangen van zijne dochter. — De afgevaardigden keerden daarop terug en deelden den Djoeloe toeli alles mede, wat de vorst hen te kennen had gegeven. — Hij nam er genoeg mede, zeggende: „het is goed; dan kan ik tevens van de vermoeienissen der reis uitrusten.“ — Na den derden dag kwamen de prahoës terug, mede brengende de bewuste drie kinderen, die afgehaald waren. — Terstond werden deze bij hunne moeder gebracht en de onderaardsche gang, waardoor de vorstendochter naar buiten kwam, geheel gesloten. — Toen de zeven dagen voorbij waren, ging de Djoeloe toeli rechtstreeks naar het steenen gebouw en opende dit. — De deur geopend zijnde zeide hij: vorstendochter! hier ben ik; hoe staat het met onze overeenkomst?“ — De vorstendochter antwoordde: „het is goed, doch kom nader bij en zie datgene waarmede ik u verrassen wil.“ — Toen de Djoeloe toeli alles gezien had, verwonderde hij zich zeer in zijn binnenste, de vorstendochter hare kinderen omarmende, een ter rechter en een ter linkerzijde. — De Djoeloe toeli hield zich eerst stil, doch zeide eindelijk: „ik zal mij naar uwen vader begeven, om de door u verdiende straf te eischen.“ — Bij den vorst, zijnen schoonvader, gekomen, zeide hij, „ik heb met uwe dochter eene overeenkomst aangegaan, deze is thans door haar verbroken en ik eisch daarom dat zij gestraft wordt, want, mijns inziens, de plaatsen werwaarts ik mij begeven had, liggen verre van hier. — De vorst antwoordde: „wat betreft uwe zaak, hiervan is mij niets bekend; uwe echtgenoot is daar om zich te verantwoorden; wilt gij echter eene straf eischen, dan behoort ik de rijks grooten allereerst te verzamelen.“ — Alstoen werden de rijks grooten bijeengeroepen, eveneens de vorstendochter met hare drie kinderen. — Nadat zij vergaderd waren, deelde de vorst hun het verlangen van den Djoeloe toeli mede. — De rijks grooten zeiden: „deze zaak gaat onze bevatting te boven, wij kunnen deze niet beslissen en laten het geheel aan de vorstendochter over zich te verantwoorden.“ — Toen zeide de vorst aan zijne dochter: „zijn deze kinderen bij u door den Djoeloe toeli verwekt of niet?“ — De vorstendochter antwoordde: „deze kinderen zijn van den Djoeloe toeli.“ — De vorst zeide tot den Djoeloe toeli: „hoe is het? mijne dochter verklaart dat die kinderen uwe kinderen zijn.“ — Toen vroeg de Djoeloe toeli de vorstendochter: „waar heb ik u ontmoet, en wat is het teeken dat zij mijne kinderen zijn, wij hebben immers gedurende dien tijd

elkander nimmer gezien of ontmoet?" — De vorstendochter antwoordde en verhaalde alles van den tijd waarop zij met den Djoeloe toeli vertrok tot aan hare terugkomst in hare negeri en liet alles zien wat ten teeken konde strekken, als een zwaard met goud belegd, een gouden dolk, een diamanten ring, op welke gegraveerd staan de naam van den Djoeloe toeli, die van zijnen vader en van de plaats van waar hij afkomstig was. — Dit gedaan zijnde verheugde zich de Djoeloe toeli zeer en weende; hij omhelsde en liefkoosde de vorstendochter met hare drie kinderen. — Vervolgens zeide hij: „iets dergelijks is blijkens de oude verhalen nog nimmer geschied.“ — Toen vereenigden zij zich en leefden eendrachtiglijk en vreedzaam met elkander, veel geluk smakende en ruchtbaar wordende in deze wereld; alzoo is het.

VOLKSLIEDEREN.

Bombolionoe.

1. Oeande ni salampati, oetindoeoe walalapi, oeala sampoeloe hati.
2. Maäpotae sijoee, bia oögo noe Moloeö, oepombasoi loeboöoe.
3. Daänio aloe aloe, päätoe mai ni baboe, inembeoe ni Sapaloe.
4. Päätoemai ni iele, daänio embe-embe, nobali pasapoe sele.
5. Gaäde obelaeoe, noepoese laeaeoe, boda toelasoe loeaeoe.
6. Naine titibaranda, boeloela boejoera naä, ta moneito si tanda.
7. Wondjo maä Tomini, poöboelintinge ngisi, tadge maä moosili.
8. Boelane nobeseai, si tandaeo ninoemai, tadge beleoe itai.
9. Woenga bei noe Omonsi, melipa bai nokodi, solio-lio mombosi.
10. Biaijo menjalamo, peli-peli ajapo, wampa iaeo menandamo.
11. Pinongipioe aäsi, ni bengi noe djoemati, ami doloee nodasi.
12. Soeela ni dindingari, mebangoe ne mamedasi, moeate djandimami.

1. Gelijk de Salampati, kies ik haar tot beminde, onze harten behooren vereenigd te zijn.

2. Gaat gij den geliefde zeggen, het water uit de Molukkos daarmede wil ik mijn haar wasschen.

3. In kleine pakjes gewikkeld is het geschenk van mijn geliefde, bewaar het te Sapaloe.
4. Het geschenk van de aanzienlijke vrouw wordt nog bewaard, gelijk de zwart geruite hoofddoek.
5. Neem het toch aan, mijn beminde! iets anders kan ik u niet schenken, dan de pinang die uitgekauwd is.
6. Als muren staan deze er tusschen, die reeks van bergen, zoodat ik mijn geliefde niet meer kan zien.
7. Naar Tomini gaande, moet gij uwe tanden kleuren, op dat gij niet beschaamd wordt.
8. De maan is opgegaan, mijne geliefde is daar, en toch zie ik haar niet.
9. De maagd van Omonsi, al kleedt zij zich in grof lijnwaad, toch blijft zij schoon.
10. Wacht, het moet duidelijk worden, wij zullen toeven en zien, of de liefde beantwoord wordt.
11. Ach! ik heb gedroomd in den vrijdagnacht, dat wij met de handen elkander vasthouden.
12. Al scheidt een muur ons van elkander, ik zal opstaan en hare hand grijpen, ongezind zijnde mijne belofte te verbreken.

Deleka.

1. Boda sigaoe memonto, rante poege oto-oto.
2. Tadjaeoe baja-bajai, lelenoe to lampe mai.
3. Soeolatao ilimoe, wambohonjo kaädjimoe.
4. Molampa tao polamba, modai-modai li tanda.
5. Talopo oema nebonto, daänio oto-oto.
6. Tilombotai niaoe, boda djoegoe mataoe.
7. Bei rapangoe lelenjo, taraloe penggegedenjo.
8. Tomontoele monggede, taoe rapange loemele.
9. Bia goloenge mapetoe, pasetinbangoe leleoe.
10. Si baboe nelabatao, lelenjo ilongo mao.
11. Lopa-lopanjo ineni, inaloe bengi-bengi.
12. Tadge soesah ni tanda, toeaioe inelampa.
13. Sibaboe pengkaoegonio, dagate nolotogomo.
14. Ngisini to toeai, boda moboelintingai.
15. Bitowone tanintani, bansa noe Rojo soemangi.
16. Soeela inebontomo, tadge motolianganjo.
17. Ita-itai pobaboe, lajage lae siaboe.
18. Tadgeoe baja ilele, tolampemai loemele.

19. Pomeneai tandaoe, mai pongane loewaoe.
20. Monsoloensoengo wogonjo, oepongkionge hoönjo.
21. Njoa notepe tepenjo, tealaboea watenjo.
22. Telambote moteoele, bele mogooete soele.
23. Olongia ne barani, boebatonjo maätjangi.
24. Hoedjane opele-pele, djoegoe mala ni ele.
25. Saela obombosinjo, ta mondolonge wagingjo.
26. Beaoe mai nepanga, boda sigaoe megoma.
27. Mombosi solio-lio, ni To omini moio.
28. Woudjo lemo mebandsamo, djeno mai menandamo.
29. Ane matakoe najore, nangoepi si boenga dore.
30. Matemo poroë akoe, raja donai nebongoe.
31. Woempoe pinonia nia, morangke ana Tohia.
32. Sesondo ana mageso, madesenge papeënso.
33. Lipanjo lipa kamoemoe, saroedende idoe monoe.
34. Ane mosorogi tasi, seiko mopeloagi.
35. Ibetoe ada ranggai, mate ni tanah Banggai.
36. Ane tembo noe lajagi, soengke loda pentoemangi.
37. Boenga noe boenga soerati, boenga noe isi noe hati.
38. Goemanggoe goema matadja, soba peinta noe mata.
39. Ane poeodja matakoe, oetetesi soemarato.
40. Reoembamo to olapi, bainjo tangkoe ajasi.

1. Wie toch kan het verbreken? met eene ijzeren ketting is het aan elkander gehecht.

2. Ik kan het niet gelooven, het woord van hem die ter loops binnenkomt.

3. Al bezit hij weinig verstand, zijn hart is standvastig.

4. Mijn vertrek wordt uitgesteld, wachtende op den geliefde.

5. De band is niet verbroken, gehecht is die nog.

6. Wanneer ik daaraan mocht denken, vloeien mijne tranen.

7. Zijne woorden zijn ijdel, hij spreekt onwaarheid.

8. Degenen die onwaarheid spreken, op hunne woorden let ik niet.

9. De hemel en de aarde moeten omtrent mijne woorden getuigen.

10. Mijn geliefde gaat voorbij, want ik verneem zijne stem.

11. Haar pinangkoker heb ik genomen, ontvreemd te middernacht.

12. Ik heb geen bewijs noodig, mijn geliefde loopt immers daar.

13. Geliefde! roei maar door, de zee is kalm en effen.
14. De tanden van de geliefde zijn prachtig gevlekt.
15. Een ster was slechts zichtbaar, toen het geslacht van Rojo tranen stortte.
16. Ofschoon thans gescheiden, bemin ik haar niet.
17. Zie eerst goed uit, geliefde! naar de prahoe van Siaboe.
18. Ik geloof uwe woorden niet, gij zijt onbestemd in uw spreken.
19. Kom naar boven, gij mijn geliefde! en eet van mijne pinang.
20. Ik ga den oorsprong van de bron zoeken, om de liefelijke geur te kunnen inademen.
21. Spreekt zijn naam niet uit, zijn hart is ziedende van toorn.
22. Wanneer ik aan het afscheid nemen denk, dan trilt mij het hart.
23. Een vorst, die dapper is, heeft tijgers tot rijksgrooten.
24. Aan een zachten regen gelijk zijn de tranen van een vorstendochter.
25. Schoon is zij wel van uiterlijk, maar het karakter is slecht.
26. De beaoe plant is geknakt, wie heeft deze aangeraakt?
27. Schoon zijn ze beiden, de geliefden die te Tomini wonen.
28. Wanneer de lemo in bloei is, komen stellig vele minnaars.
29. Wanneer mijne oogen zich sluiten, denk ik aan den geliefde.
30. Gestorven zijnde verlang ik toch naar haar, want het hart leeft nog.
31. Het hooge dak dat begeerd wordt, het wordt ontroofd door den zoon van Toehia.
32. De tjampakabloem is schoon, niet krom getrokken.
33. Haar kleed is purperkleurig, de goeia groen en welriekend.
34. Wanneer de stroom op zee sterk is, behoort gij de zeilen bij te zetten.
35. Alzoo is het karakter van den man, die te Banggai is gestorven.
36. Wanneer de tijd om onder zeil te gaan bepaald is, maakt zij het luik open en weent.
37. Deze is de soerati bloem, die gekweekt wordt in het hart.
38. Mijn zwaard is scherp geslepen, gij kunt de scherpte met uw oog keuren.
39. Wanneer het regent, vrees ik de scherpte van uw zwaard.
40. Waar is uw echtgenoot? ik zal hem den kop afslaan.

AANTEEKENINGEN.

Vertelling.

Oelalone, van lalo, vertelling, met aanhechting van het nominaal affix ne; Ombangomo, verbaalvorm van gombang, groot; Ono-onomo, geschikt, bekwaam geworden; Wondjo, indien, wanneer; Noöseloemo, verbaalvorm van seloea, begeerte; Nonjikanjomo, verbaalvorm van het arabische نِكَاح; Motenjikamao, reeds gehuwd zijnde, verbaalvorm als voren. — Moötapoele, van motapoe, vinden, verkrijgen; Notalaoenjomaο, door hem verlaten zijnde, van laoe, molaοe; Bombongo, muur, wand; Dopi, plank; Poloe, steen; Pogoetoenjo, van mogoeto, doen, maken; Solosenjo, verbastering van het Nederlandsch slot met aanhechting van njo; Koensianonjo, vgl. 't Maleisch كُنْجِي; anane, negeri, plaats waar men is; sabagiane, een ander; inopotaamonjo, kennis gegeven door hem; Iele, vorstendochter, vrouw van hooge geboorte; Inoloemomai, van moloeo uitbotten, ontkiemen; Djoeloe toeli, van het Maleisch جورو; تونس, schrijver; Maänjo, hij zegt; Nongkaogomo, verbaalvorm van aoego, onder zeil gaan, ter zee varen; Mano, met; Boelane, goud; Salaka, zilver; Noponolanaänjo, door hem gemaakt geworden tot iets (bruidschat); Pinooetanjanonjo, verbaalvorm van tanja; Sinimbatanonjo, verbaalvorm van simbata, antwoord; Bambale, bericht, tijding; Molapi, huwen; Noölongo, van nolongo, hooren, vernemen; Hebanoujomo, van mobano roepen; Oö, gij; Leleme, uwe stem, uwe woorden; Djoödjo, alles; Pongakoeimo van ngakoe, vgl. 't Maleisch مَشَاكُو; Ainai, alzoο, aldus; Ma tinolimomjomo, van tolimo, vgl. 't Maleisch تَرِيم; Meingkase, bespoedigen; Bonoeo, huis; Petoe, grond; Pinopogantalonjomo, van mogantalo, gereed maken, toebereiden; Bianinai, alzoο; Inolebamomai, van moleba, roepen; Pinotaloenonjomaο, van motaloe, zenden; Poikoangi, verbaalvorm van goango, hoeango, kuil; Oeponambehimao, van monambe, aantreffen, iemand inhalen; Mamoloegangomomai, van moloeo, ook: naar buiten treden; Beënimai, van beë, geven; Tondolago, kleederen, verschooning; Nonagoenimao, van mogoeni, bevelen, gelasten; Moteoele, terugkeeren; Inonondolagomo, verbaalvorm van tondolago; Monoete, volgen; Monogolame, van molame, zich verhuren, in dienst treden; Monginta. zien; Ninio, hier, te dezer plaats; Motaepomao van motae, zeggen, mededeelen, kennis geven; Loöloöngoanai, van

olongo, hooren; Totoloomaa, vlak tegenover; Olapi, echtgenoot; Nobo-amo, van moboa, scheiden, elkander verwerpen; Adaa, gebruik, gewoonte, vgl. 't Arabisch عَادَة; Baä, groot; Mobali, worden, geschieden; Popogoengapomao, verbaalvorm van oenga, kind; Woloeo, aanwezig zijn, zijn; Matoeladimai, van matoeladi, op-teekenen, opschrijven; Tope, naam; Bola, opdat; Djiombangomomao of giombangomomao, verbaalvorm van gombang, groot; Dawatane somata, één zwaard; Moposoeseo, doen zuigen; Djoeole; ziekte; Moloeloe-loeloeg, van moloeloe, bleek zijn; Kaing-kaing, te zamen, vereenigd met; Peanga, praauw; Podje, alweder, andermaal; Badji, dolk; Momongimo, van mongimo verlangen, begeeren; willen; Mosogaä, van mosoga, aangieren, eene plaats aandoen; Lapioe, mijn echtgenoot; Moipate, van mopate, ter dood brengen; Noteloemboemao, van moloemboe, werpen, uitgooien; Totapoe het anker, tapoe, inhoud; Poigadai, van mogada, halen: Potae van motae; Mongisa, tellen; Songkade, tijdstip; Watolaämai, van motola, herwaarts geleiden, voeren; Pinonagoeniaämao, van monagoeni, opdragen, bevelen; Poeli-poelinjo, ten slotte; Inimpotanonjo, van mopota, digt maken, sluiten; Wambi-wambinge, omhelzen, omklemmen; Botöe straf; Olongiane monianonjo, de schoonvader van den vorst; Nongoelalomomao, verbaalvorm van alo; Nodjoedjoeä-momao, van modjoedjoe, overgeven, overleveren; Naä-naä, van naä, deze, dit, die; Pinomatoea, van atoea, teeken; Ine-ineinjomo, van moine, beruiken.

Bombolionoe.

Salampati, de coleus scutellariodes; Tindoe, plukken; Oeale, nemen; Maäpotae, verbaalvorm van mota, kennis geven; Oögo, water; Moloeco, de Molukkos; Oepombasoi, van het Maleisch باسوس; Loeböo, hair; aloe-aloe, pakjes van verschillenden inhoud; Paä-toemai, verbaalvorm van atoe, zenden; Baboe, een jongeling; Inembe, verbaalvorm van embe, bewaren; Nobali, verbaalvorm van ali worden; Pasapoe, hoofddoek; Toelasoe, het overblijfsel; Loea, de toebereide pinang; Titibaranda, van maranda, omheinen; Boeloela, berg; Ta moneito si tanda, niet meer gezien geworden de aangeduide; Maä, gaan; Poöboelintinge, verbaalvorm van boelinting, gevlekt; Ngisi, tand; Boelane, de maan; Nobeseai, van mobese, te voorschijn treden; Itai, van ita zien; Woenga bei, eene jonge dochter; Melipa, van lipa, eene sarong;

solio-lio, gelijk; ajapo, gluren; Pinongipioe, gedroomd geworden door mij, van ipi, droom; aäsi, ach; Bengi, nacht; Dindingari Verbaalvorm van dinding, vgl. 't Maleische دندڠ; Djandimami onze gelofte, onze afspraak, vgl. 't Maleisch جنجني.

Deleka.

Sigaoe, wie; Memento, van monto, in stukken trekken; Poege, ijzer; Baja-baja, gelooven; Lele stem; To lampe mai, de persoon die even aangiert; Wamboho, het hart; Molampa, gaan, loopen; Modai-dai, wachten, toeven; Djoegoe mata, tranen; Rapang, te vergeefs; Penggegedenjo, van gede, leugen; Goloenge hemel, het uitspansel; Lopa-lopa, pinangdoos; Inalo van alo, nemen; Toeai, geliefde; Dagate, de zee; Bitowone, ster; Soemangi, weklagen; Motoliango, beminnen, liefhebben; Lajage zeil, eigenlijk eene prauw; Siaboe, naam eener landstreek; Pomeneai, van mene, klimmen, opstijgen; Boö, reuk, geur; Laboea, kooken, zieden van toorn; Wate, hart, het inwendige; Boebato, rijks grooten; Bombosi, schoon, liefelijk; Wagi, geaardheid, karakter; Beaoe, de curcas purgans; Lemo, de citrus hystrix; Djeno, zekerlijk, stellig; Boenga dore, benaming voor eene jonge maagd; Poroë, van moroë, begeeren; Woempoe, nok van een dak; Morangke, rooven; Madesenge, schoon, welgevormd; Saroedende = foeia of goeia, uitgeklopte bast der sponia sp.¹; Mosorogi, van sorogi, stroom; Ibetoe, alzoo; Ranggai, man; Loda, luik, venster; Goemanggoe, mijn zwaard, van goema = zwaard, Matakato, vreezen; Soemarato, uw zwaard, van soemara = zwaard.

¹ De schrijfwijze van het woord *foeia* is eenigzins onzeker. In het woord voor *roepen* op blz. 182 reg. 25 moet eene fout schuilen. (Corrector).